

Un fanal que s'encén

Jaume Casals, Rector de la Universitat Pompeu Fabra

“Just ara és quan es veu, com si s’hagués encès un fanal que normalment està apagat, per a què serveix la universitat.”

Els bons amics del Cercle d’Economia em conviden a fer una llambregada a la universitat confinada en ple coronavirus i a escriure una píndola de bon empassar.

1/ La primera idea en què penso és “solidesa”. Cadascú coneix la seva pròpia universitat i una mica les altres. Doncs bé, estic convençut que les universitats catalanes han ofert una resposta sòlida al confinament dels centenars de milers d’estudiants i les desenes de milers de personal. Pràcticament sense temps de preparació s’ha passat a una activitat docent i de recerca virtual, no presencial. Què s’hi perd? La major part del que hem fet sempre, del que sabem fer millor. Però, un cop acceptada la pèrdua, què quedarà? Primer de tot, hi haurà molt soroll, moltes opinions difoses sense gaire prudència, basades en bona part en l’estat d’ànim nerviós que deriva del confinament obligatori i de la por.

“Soc testimoni d’un fenomen extraordinari: l’apreciació majoritària de l’esforç comú, de la possibilitat de participar-hi i de la satisfacció d’obtenir bons resultats en aquest panorama tan advers.”

Tothom està ja vivint les dificultats i l’atabalament del canvi aparentment dràstic de mètode docent. Cadascú hi troba els seus inconvenients particulars. Això és inevitable i lògic. Però, al mateix temps, soc testimoni d’un fenomen extraordinari: l’apreciació majoritària de l’esforç comú, de la possibilitat de participar-hi i de la satisfacció d’obtenir bons resultats en aquest panorama tan advers i amb un horitzó de dates tan imprecís per al retorn a la normalitat. La universitat ha demostrat, per la bona voluntat i el talent dels seus membres (estudiants, professors i *staff*), una gran solidesa, i acabarà el curs amb una gran dignitat (en docència,

que inclou les avaluacions pertinents, en recerca i en innovació i transferència, és a dir, en tota l'activitat acadèmica).

2/ Després hem de parlar del “canvi”, d’una “revolució intel·ligent” en l’administració dels efectes acadèmics derivats d’aquesta experiència. A la meua universitat teníem un projecte de gran abast, que tenia com a objectiu, per dir-ho de pressa, la intensificació de la presencialitat. Es tractava d’aprendre, en la nostra època, a valorar amb més severitat el sentit i les virtuts de l’ensenyament presencial. I, naturalment, d’administrar correctament els resultats d’aquesta valoració. Què és el que aporta veritablement el treball directe, en companyia mútua, en una sala real, d’estudiants i professors avui dia? D’aquest projecte en dèiem i en diem Edvolució, i començava tímidament a fer propostes de millora. De cop i volta Edvolució s’ha posat en marxa: ja no hi ha qui aturi aquest projecte de revisió fins als fonaments de la Universitat Pompeu Fabra. Vull dir que em sembla molt clar que aquesta etapa ens fa anar més de pressa en les millores organitzatives i metodològiques de l’ensenyament de la ciència i la cultura. La velocitat és incòmoda, però ja no tenim més remei que instal·lar-nos-hi del tot.

“La universitat ha de donar facilitats als que no tenen els recursos necessaris per a la vida i per a l’estudi. Per dignitat i per no perdre el seu talent.”

3/ L’últim concepte és “resposta” o “missió social” de la universitat. La universitat s’ha de pensar sempre des de fora. Pobre monstre inútil i car de mantenir, una universitat que es pensa només des de dintre, amb els seus problemes de sempre entre estaments, amb la falsa emulació intel·lectual i la hipocresia que les institucions acadèmiques arrosseguen des de l’antiguitat! Repeteixo, la universitat s’ha de pensar sempre des de fora, i només després per dintre. En aquests moments està obligada ben evidentment a prestar atenció als més desfavorits: els més desfavorits dels membres de la comunitat i també els més desfavorits de tot el món. Ha de donar facilitats als que no tenen els recursos necessaris per a la vida i per a l’estudi. Per dignitat i per no perdre el seu talent. Però aquesta no és l’única missió socialment sensible que tenim entre mans. No podem deixar de banda el fet que les persones, amb diversos graus d’expertesa professional, des d’estudiants a científics de gran prestigi, estan prestant un servei vital a la societat precisament en aquest moment. Just ara és quan es veu, com si s’hagués encès un fanal que normalment està apagat, per a què serveix la universitat.

“La universitat s’ha de pensar sempre des de fora. Pobre monstre inútil i car de mantenir, una universitat que es pensa només des de dintre!”

Però, al mateix temps, si ara es veu, no és perquè només serveixi ara. La cultura (que inclou també la cultura científica, és clar) i la ciència són l’element de més gran utilitat que la humanitat té a l’abast. Jo mai no diré que allò que val més de la vida és el progrés social. Però crec en el progrés, crec fortament en el principi que no tot s’hi val, que no tot és possible, i que les coses i els esdeveniments no són indiferents en el seu pas per la vida. No tot val igual, i el “tant-se-val” hauria de ser a l’infern. Mirant de deixar clar aquest punt, que no és fàcil, vull dir que res com la ciència i la cultura ha fet versemblant la idea de progrés en la nostra vida. Feina de la universitat.